

Täysistunto

Tiistai 4.6.2024 klo 14.00—18.39

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 5/2024 vp

Valiokunnan mietintö SuVM 1/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Mattila on poissa. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.54 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa puhemies! Tosiaan nyt käsittelemme jo toista kertaa tätä hallituksen esitystä alkoholilainsäädännöstä. Mehän sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käytiin hyvin perinpohjainen ja pitkä asiantuntijakuuleminen tästä hallituksen esityksestä. Johtopäätöksenä mietintövaliokunnalla oli, että yksikään asiantuntija ei kannattanut tätä hallituksen esitystä sellaisenaan. Valiokunta päätyi hylkäämään tämän hallituksen esityksen, ja täällä eduskunnan salissa tästä tosiaan äänestettiin. Hyvin poikkeuksellista on se, että valiokunnan mietintö, joka perustuu asiantuntijakuulemisiin, häviää salissa, ja tämähän meni suureen valiokuntaan käsittelyyn. Odotimme valiokunnassa tietenkin mielenkiinnolla, miten suuri valiokunta tämän käsittelee, mutta suuri valiokuntahan ei aloittanut tästä käsittelyä tai tehnyt mietintöä, vaan hyväksyi tämän hallituksen esityksen sellaisenaan tänne saliin. Tänään tosiaan käsittelemme tätä alkuperäistä hallituksen esitystä, jonka mietintövaliokunta on jo kertaalleen hylännyt.

Ehkä nämä sosiaali- ja terveysasiat on jo moneen kertaan täällä salissa keskusteltu ja nämä kansanterveysnäkökulmat. Itse tässä puheenvuorossani kiinnitin huomiota erityisesti tähän valmistustaparajoitukseen, joka tähän nyt jää, ja erityisesti sen lainsäädännöllisiin ongelmiin.

Meidän sosiaali- ja terveysvaliokunnan saamien asiantuntijalausuntojen mukaan, kun tämän suhdetta arvioitiin EU-lainsäädäntöön, nähtiin, että tässä on hyvin paljon ihan perustavanlaatuisia ongelmia. Myös talousvaliokunta arvioi tätä hallituksen esitystä ja näki, että on ilmeinen riski siihen, että tämä on EU-oikeuden vastainen. Tätä hallituksen esitystä on arvioitu tämän SEUT 36 artiklan mukaan, ja kaikki valiokunnalle asiantuntijalausunnon antaneet näkivät, että tämän SEUT 36 artiklan mukaan tämä on EU-oikeuden vastainen. Yksi asiantuntija näki, että mikäli oikeusistuin arvioi tätä SEUT 37 artiklan nojalla — muut asiantuntijat eivät siis tätä arvioineet, mutta yksi arvioi — niin sen nojalla saattaisi olla mahdollista pärjätä EU-oikeudessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2024 vp

No, nyt kuitenkin olemme tässä tilanteessa, että tämä esitys on edelleen runnomassa läpi, ja me tulemme varmasti saamaan tässä vuoden aikana tuomioistuimen päätöksen tästä hallituksen esityksestä, koska julkisuudessaakin Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus on ilmoittanut, että he vievät tämän EU-oikeuteen ja tämä katsotaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa, kuten mietinnössäkkin nähdään, kävi ilmi, että tähän syntyy ilmeinen riski näistä korvausvelvoitteista, ja valiokunnan asiantuntijoiden mukaan ne lähtevät siitä, kun tämä on notifioitu EU:ssa. Ja tämä on notifioitu tämän SEUT 37 artiklan mukaan, johon EU antoi huomautuksen Suomelle, minkä jälkeen annettiin tämä esitys, jota ei ole enää notifioitu. Eli ilmaisen tässä nyt huoleni jo tästä mahdollisesta korvausvelvollisuudesta.

Mitä tulee itse tähän esitykseen, niin hallitushan perustelee tätä valmistustaparajoitetta tyttöjen suojelulla, ja tälle ei valiokunnan saaman selvityksen mukaan ole perusteita. Esimerkiksi nämä käymisteitse valmistetut tuotteet tulevat olemaan 90-prosenttisesti ulkomaalaisia tuotteita, joita kaikkiin päivittäistavarakauppoihin tulee — kansankielisesti puhuttuna vaikka nämä siiderit ja muut ulkomailta. Nämä kahdeksanprosenttiset makeat siiderit tulevat olemaan huomattavasti edullisempia kuin vaikka 5,5-prosenttinen lonkero. Eli voimakkaampaa alkoholipitoisuutta sisältävät samanlaiset makeat siiderit ja muut, jotka tulevat ulkomailta, tulevat olemaan huomattavasti edullisempia tuotteita, ja tämä asiantuntijakuulemisten perusteella on nuorille suurin peruste, eli tämä hinta, juomaa valittaessa. Tämä ehkä eriarvoistava näkökulma on myös jakanut suomalaista teollisuutta, koska verotuksellisista syistä vahvempaa alkoholia sisältävät käymisteitse valmistetut tuotteet ovat halvempia kuin pienemmällä prosentilla olevat lonkeropohjaiset juomat. Tämä on yksi perustelu.

No, sitten täällä tietysti ministeriö perustelee EU-oikeuteen tätä käänteistä syrjintää, ja he perustelevat sitä sillä, että koska tässä syrjitään suomalaisia tuotteita ja suomalaista teollisuutta, niin tämä voitaisiin toteuttaa niin, koska nämä tuotteet, jotka tulevat päivittäistavarakauppoihin, ovat pääsääntöisesti, 90 prosenttia, ulkomaalaisia tuotteita. Tämä tietoinen syrjintä suomalaista panimoteollisuutta kohtaan on mielestäni myös erikoinen argumentti tässä hallituksen esityksessä.

Arvoisa puhemies! Oliko tämä seitsemän minuuttia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kyllä vain.

Joo, kiitoksia. — Sitten nämä sosiaali- ja terveysasiat jo kävinkin. Käytännössähän tämä esitys on hallitusohjelman mukainen kädenojennus elinkeinoelämälle. Tätä 50 miljoonan lisämyyntiähän käytännössä kauppa on hamunnut pitkään, ja se on käytännössä Alkolta sitten pois, ja tässä nyt toteutetaan elinkeinoelämän tavoitteita tämän aukaisemiseksi. Nythän hallitus valmistelee sitten jo 15-prosenttisten käymisteitse valmistettujen tuotteiden tuomista kauppoihin, mikä heikentää, tai oikeastaan murskaa, jo Alkonkin asemaa Suomessa.

Arvoisa herra puhemies! Näillä perustein esitän, että tämä lakiehdotus hylätään, ja esitän kuusi lausumaa, jotka on jaettu kansanedustajille monisteena pöydälle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2024 vp

16.01 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on herättänyt huolta monissa ihmisissä. Alkoholipolitiikka on aina ollut tasapainoilua kansanterveyden ja markkinoiden välillä. Nykyinen hallituksen esitys alkoholijuomien valmistustaparajauksista herättää huolta tämän tasapainon järkkymisestä. Tämä esitys voi johtaa alkoholihaittojen lisääntymiseen, kuten on nähty vuoden 2018 alkoholilain uudistuksen jälkeen. Tuolloin alkoholista aiheutuvat kuolemat ja maksasairaudet lisääntyivät, ja alkoholinkulutuksen kasvu on ollut selvästi havaittavissa. Tämä on ristiriidassa alkoholilain perusperiaatteen kanssa, joka on alkoholin alkoholinkäyttäjille, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäiseminen. Juomien erilainen kohtelu valmistustavan perusteella on myös outoa. Markkinoilla on paljon muuten täysin samankaltaisia juomia, kuten lonkeroita, joiden ainoana erona on valmistustapa.

Valiokuntakuulemisten rooli on keskeinen. Yksikään asiantuntijataho ei kannata esitystä sellaisenaan. Meidän on kuunneltava asiantuntijoita. Jos he sanovat, että tämä esitys ei ole hyväksi kansanterveydelle, meidän on otettava se vakavasti. Kuulemiset ovat lainsäädäntötyön kulmakivi, ja on ongelmallista, jos hallituksen esitys ei vastaa asiantuntijoiden tutkittuun tietoon perustuvia suosituksia.

Esityksen sosiaali- ja terveysvaikutuksia tarkasteltaessa on selvää, että alkoholinkäyttöön liittyvät terveyshaitat ja sosiaaliset haitat ovat merkittäviä. Alkoholin kokonaiskulutuksen ja sosiaali- ja terveyshaittojen suhde on kiinteä, ja alkoholin saatavuuden lisääntyminen lisää kulutusta ja haittoja.

Elinkeinovapaus on tärkeää mutta ei saa mennä kansanterveyden edelle. Meidän on löydettävä tasapaino. Taloudellinen näkökulma on myös tärkeä. Vaikuttaakin siltä, että hallitus kuuntelee tässäkin asiassa vain elinkeinoelämän ääntä. Tämä lakimuutos hyödyttää kaupan alaa, mutta unohtaa kansanterveyden.

Alkoholipolitiikan tarkoitus on tukea niitä, jotka kamppailevat päihdeongelmien kanssa, ei tehdä alkoholia helpommin saatavaksi. Pähteiden myyntiä ei rajoiteta turhaan, vaan sillä pyritään auttamaan niitä, joille päihteet ovat ongelma. Hallituksen esityksen hyötyjät ovat harvassa, ja uudistus vääristäisi alkoholijuomien markkinoita. Meidän tulee edistää kansanterveyttä, ja tämä esitys ei palvele suomalaisten etua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.04 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Lähes kaikki eduskunnassa kuullut asiantuntijat ovat kritisoineet tai vastustaneet tätä esitystä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta päätyikin hyvin perustein hylkäävälle kannalle sosiaali- ja terveystieteiden negatiivisten vaikutusten perusteella. Hallituksen esityksen ja asiantuntijoiden mukaan alkoholin kokonaiskulutus ja sen myötä alkoholihaitat tulevat hyvin todennäköisesti kasvamaan tämän esityksen mukaan. Arvoisa puhemies, eduskunnassa meidän on kysyttävä itseltämme, että sitäkö me haluamme, onko se hyväksi kansanterveydelle, onko se hyväksi kansantaloudelle.

Arvoisa puhemies! Eduskunnalla on siis vahvat perusteet hylätä käsillä oleva hallituksen esitys. Siksi kannatan edustaja Nurmisen tekemää hylkäysoesitystä sekä edustaja Nurmisen esittämiä lausumaesityksiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2024 vp

16.05 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuultuani näiden sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenten puheenvuorot ja sitten muistaen tämän lain käsittelyn ensimmäisen vaiheen tässä salissa olen edelleen samaa mieltä, että tällaisesta poukkoilevasta lainsäädännöstä ei oikeastaan hyödy kukaan. Tämähän johtaa pikkuhiljaa siihen, kun näitä eri juomia siirretään vähittäiskaupan piiriin, että meiltä pieniltä paikkakunnilta Alkot häviävät, ja se taas iskee siihen Alkon erittäin tarpeelliseen palveluun, mitä pienissäkin kunnissa on saatavilla edelleen. Sieltä Alkot pikkuhiljaa karsitaan pois, ja sitten ollaan tilanteessa, joka on vielä vaikeampi. Tästä suomalaisesta alkoholipolitiikasta puuttuu se kokonaiskäsitelmä, mitä tässä pitäisi tehdä. Silloinkin ensimmäisen käsittelyn aikaan sanoin, ja toistan sen asian vielä, että nyt on tämä samainen keskustelu alkanut apteekkeista, että apteekkien lääkkeiden myynti siirrettäisiin vähittäiskauppaan. Sitä ei missään nimessä pidä tehdä. Silloin menetetään hyvin hyvin paljon asioita ja asiantuntijuutta.

Toivon, arvoisa puhemies, että tämä alkoholiasia saataisiin jonain päivänä sille taholle, että se olisi vakaata ja varmaa. Eurooppalainen paine markkinoiden avaamiseen tietenkin on, mutta olemme tätä monopolia varjelleet, ja sitä edelleen kannatan. Ehkä olen vähän epäileväinen tämän esittämäni ajatuksen suhteen, mutta toivon, että se menestyy ja alkoholihaitat saadaan pidettyä tässä maassa minimissä, ja sitten valtiollekin jotenkin tuloja, että voidaan ne haitat hoitaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.07 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Kuten näissä monissa puheenvuoroissa on tullutkin esille, valiokunnan asiantuntijakuulemisessa lähes kaikki asiantuntijat vastustivat esityksen hyväksymistä sellaisenaan. Ainoastaan päivittäistavarakauppa oli esityksen kannalla, ja näyttääkin siltä, että päivittäistavakauppojen etu on ohittanut kaikki muut näkökulmat tämän asian käsittelyssä, ja kuten tässä kävi ilmi, jopa Panimoliitto vastusti tätä esitystä nykymuodossaan.

Arvoisa puhemies! Alkoholin saatavuuden lisääntyminen lisää sen kulutusta yhteiskunnassa, mikä puolestaan kasvattaa alkoholin tuomia haittoja. Alkoholi aiheuttaa terveyshaittoja ja lisää riskiä moniin sairauksiin kuormittaen terveydenhuoltojärjestelmäämme ja viiranomaisiamme entisestään. Lisäksi alkoholi voi lisätä väkivaltaa ja taloudellisia vaikeuksia ja vaikuttaa lasten turvallisuuteen ja hyvinvointiin.

Myös lakiesityksen valmistustaparajoitus on ongelmallinen, ja sen EU-oikeudellinen hyväksyttävyys on edelleen epävarmaa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on katsottu, ettei valmistustaparajoitukselle ole esitetty riittäviä oikeusperusteita EU-oikeuden mukaisesti ja se sisältää riskin EU-lainsäädännön rikkomiseen. Myös talousvaliokunta on nähnyt omassa lausunnossaan ilmeisenä riskinä, että lakiehdotus katsotaan EU-oikeuden vastaiseksi. Jos valmistustaparajoite osoittautuu EU-oikeuden vastaiseksi, se johtanee Suomelle seuraamukseen, kuten hyvitysmaksuihin tai uhkasakkoihin. Tämä johtanee myös tilanteeseen, jossa kauppoihin tulisi vielä hallituksen esitystäkin vahvempia alkoholijuomia myyntiin.

Arvoisa puhemies! Kannatan lakiesityksen hylkäämistä erityisesti sen negatiivisten sosiaali- ja terveyspoliittisten vaikutusten vuoksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2024 vp

16.09 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Hoskonen myös argumentoi tätä, kun usein puhutaan tästä eurooppalaisesta mallista, että meillähän on Pohjoismaissa ihan omanlainen mallimme, joka perustuu tähän meidän Alkon monopoliin, ja sitten meillä on päivittäistavara-kaupoissa hyvin pienet prosentit. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa on jo huomattavasti matalammat kuin Suomessa tällä hetkellä, eli käytännössä me poiketaan nyt hyvin paljon muista Pohjoismaista paitsi Tanskasta. Tanskassahan nämä alkoholin haitat ovat Pohjoismaista huomattavasti suurimmat.

Ehkä yleisesti ajattelen näin, että samaan aikaan kun leikataan sosiaali- ja terveyspalveluista, leikataan järjestöistä, leikataan näistä yhteisöistä, jotka ovat auttaneet monia ihmisiä, niin sitten samaan aikaan kuitenkin tarjotaan kaupalle tämmöinen iso potti, eli kauppa ottaa hyödyt ja yhteiskunta maksaa sitten nämä syntyneet eurot.

Sitten, arvoisa puhemies, vielä tähän valmistustaparajoitteeseen. Hieman ihmettelen hallituksen toimintaa siitä näkökulmasta, että he vievät tätä valmistustaparajoitetta kuin käärmettä pyssyyn. Meillä on talousvaliokunnan yksimielinen lausunto, joka toteaa, että tässä on ilmeinen riski. Meillä on perustuslakivaliokunnan lausunto, jossa perustuslakivaliokunta toteaa, että hallituksen esityksessä rajoitukselle esitetyt perusteet eivät ole kaikilta osin vakuuttavia. Esityksestä ei käy asianmukaisesti ilmi, miten valmistustaparajoituksen on tarkoitus toteuttaa sääntelyn päämääriä, elinkeinovapautta ja muuta. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaan tässä on ilmeinen riski erityisesti tästä korvausmenettelyn näkökulmasta, jos tämä viedään maaliin. Joten kaikki asiaa käsitelleet valiokunnat ovat todenneet tämän riskin. Asiantuntijat ovat olleet hyvin yksimielisiä tästä, ja valtaosa on nähnyt riskin erittäin isona. Nythän tilanne on se, että kun tästä tämä Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus tulee valittamaan, niin meidän tulemme saamaan tästä EU-oikeuden päätöksen. Varmasti tässä nyt mietitään, minkä takia me nyt tarkoituksenmukaisesti viedään tämä sinne. — Arvoisa puhemies, tulen jatkamaan sinne, jos sallitte. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Ehkä haluan sanoa sen, että kun asiantuntijavalioikunnat, jotka perustuvat asiantuntijakuulemiselle, ovat todenneet, että EU-oikeudessa riski tämänkaltaiselle sääntelylle on ilmeinen, eli se uhkaa kaatua ja siitä syntyy tämä korvausmenettely, niin silloin tämä halutaan viedä. Ehkä tässä kohti, mikäli halutaan nostaa tätä rajaa, olisi sitten pitänyt tehdä se eri toimijoita ja EU-lainsäädäntöä kunnioittaen, ja sitten oltaisiin tehty se poliittinen päätös, jota halutaan edistää. Tässä tapauksessa tehtiin tämmöinen hyvin kyseenalainen esitys, jonka oikeudellinen viitekehys on hyvin epäselvä, oikeastaan ristiriitainen. Itse olen huolestunut siitä, että kun tämä prosessi saadaan käytyä EU:n tuomioistuimessa, niin minkälaiset korvausvelvoitteet tästä syntyvät. Valiokunta kuuli tästä hyvin vähän, koska keskityimme tähän itse esitykseen, mutta puhutaan siis miljoonaluokan vähimmäiskorvaustasostakin.

No, nyt vähän pohdin näitä hallituksen seuraavia askelia. Nyt valmistustaparajoitus toteutetaan näihin, ja seuraava askel on 15 prosenttiin. Mikäli siinä esityksessä tämä viedään samalla tavalla, ja meillä ei ole tätä EU-oikeuden päätöstä, niin meillä ovat pian kaikki 15-prosenttiset ruokakaupoissa, jotka on toteutettu tällä valmistustaparajoitteella, eli käytännössä viinit. No, mikäli tämä prosessi sitten käydään loppuun ja tähän saadaan EU-tuomioistuimesta kielteinen päätös, että tämä on syrjivä, niin sitten se tulee tarkoittamaan, että tästä valmistustaparajoitteesta tulee luopua, ja sitten meillä ovatkin kaikki 15-prosenttiset juomat kaupoissa. Silloin se tulee tarkoittamaan myös näitä erilaisia vahvempia juomia. Tämä taas tulee jo ihan täysin romuttamaan meidän Alkon monopolin. Eli täytyy miet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2024 vp

tiä näitä steppejä, mitä hallitus nyt tuo, ja viedä eteenpäin. Kaikilla on seuraus sitten, kun mennään eteenpäin näitä hallitusohjelman kirjauksia. Toivon, ettei näitä ainakaan runnota samalla tavalla eteenpäin ja ainakin pohditaan sitten niitä mahdollisia seurauksia, mitä tästä voi johtua, kun näitä viedään eteenpäin.

Eli nyt tietenkin sitten katsotaan, miten tämä EU-oikeudessa menee, mutta sinällään tämä esitys oli kyllä harmittava. Sitten nämä kansanterveydelliset syyt: tässä tilanteessa, jossa järjestöiltä ja sosiaali- ja terveystalvuluista leikataan näin merkittävästi, sitten tätä halutaan edistää. Jollain tavalla tämä ei mene omaan oikeustajuuni yhtään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

16.15 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Puutun itsekin vielä tässä tähän valmistustaparajoitteeseen, josta edustaja Nurminen käytti erittäin hyvän puheenvuoron. Muistuttaisin mieleen, että kun me edellisen kerran tässä salissa olemme silloin vuonna 17 käsitelleet samantyyppistä uudistusta, joka sitten 18 astui voimaan, niin silloinhan nimenomaisesti keskeisiä muutoksia oli kaksi: silloinkin oli tämä prosenttirajan nosto sieltä 4,7:stä sinne 5,5:een, mutta itse asiassa suurempi merkitys silloisessa uudistuksessa oli nimenomaan se, että poistettiin tämä valmistustaparajoite siis siinä suhteessa, mitä tuotteita sai myydä esimerkiksi Alkossa ja mitä tuotteita sitten kaupoissa.

Syy sille, miksi tämä valmistustaparajoite poistettiin silloin, oli varmaan se, että totta kai suurimmalla osalla kansasta ja varmaan edustajistakin oli halu nimenomaan saada nämä aidot lonkerot ruokakauppoihin. Mutta asiantuntijoidenkin näkökulmasta se keskeinen syy tämän valmistustaparajoitteen poistoon liittyi siihen, että siitä on tullut varsin keinotekoinen raja vertailla erilaisia juomia varsinkin siinä suhteessa, jos pyrittäisiin varmistumaan tuontijuomien osalta, joita tuodaan Suomeen paljon muualta, millä tavalla nämä tosiasiallisesti on valmistettu: onko ne valmistettu käymisteitse vai sekoittamalla useampia seoksia. Ja tästä syystä silloin jo aikaisemmin päädyttiin siihen, että loppujen lopuksi tämä valmistustaparajoite sellaisena kuin mihin me olemme Suomessa tottuneet on loppujen lopuksi järkevämpää poistaa, koska se vain tuo myös turhaa hallinnollista taakkaa ja selvitystaakkaa ja ei voida kuitenkaan lopulta olla varmoja, pitääkö se nyt sitten paikkansa.

Siitä syystä ajattelisin, että olisi ollut syytä ainakin nyt tämä oikeudellinen aspekti tässä vaiheessa jo selvittää. Mikäli tällainen rajoite halutaan nyt sitten takaisin — mitä aikaisemminkin on duubioitu, mutta jos se nyt todella halutaan takaisin — niin olisi ainakin ollut syytä selvittää todella se, olemmeko me kohtapuoliin sitten ongelmissa tämän asian osalta EU-oikeuden näkökulmasta. Ja voipi olla, että tässä sitten jäämmme odottamaan niitä ratkaisuja, joita aikoinaan sieltä saamme.

Summa summarum tulen jälleen siihen lopputulokseen, niin kuin edellä olevat kollegatkin ovat todenneet, että tässä suhteessa hallitus ei kyllä sitä työtään vienyt loppuun, mikä olisi täytynyt tehdä, elikkä olisi selvitetty tämä asia kunnolla. Siihen olisi ollut myös eduskunnassa mahdollisuus, mutta syystä tai toisesta hallitus tätä ei halunnut tehdä, ja se syy taitaa totta kai olla se, että tästä poliittinen kompromissi on sovittu ja sitä ei ole haluttu lähteä avaamaan suuntaan tai toiseen.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun vielä totean, että tämän valmistustaparajoitteen lisäksi totta kai on syytä muistuttaa, että tällä uudistuksella varmasti jonkun verran ainakin kulutus kasvaa ja sitä kautta sitten varmasti haitatkin kasvavat, ja on aivan oikein, mitä edustaja Nurminen myös totesi, että siltä osin tämä lisää esimerkiksi meidän sosiaali- ja terve-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2024 vp

ydenhuollon ja muidenkin turvallisuussektoreiden kustannuksia. Ja kun olen ymmärtänyt, että tänä päivänä euroista on kaikkialla pulaa, niin aina pitäisi olla kyllä hyvin varovainen, ettei tehdä ainakaan sellaisia päätöksiä, joilla me itse lisäämme menopaineita esimerkiksi viranomaisten palveluissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

16.19 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan nyt olemme tässä lakiesityksen toisessa käsittelyssä päättämässä lain hyväksymisestä tai hylkäämisestä, ja tosiaan suuren valiokunnan mietinnön mukaisesti Suomessa nyt sitten oltaisiin tämän lain tultua hyväksytyksi nostamassa tätä vähittäismyynnissä olevan alkoholin prosenttirajaa siihen kahdeksaan prosenttiin, kun juoma on valmistettu käymisteitse. Tämä uudistus osana muita tämän hallituksen ohjelman mukaisia toimenpiteitä, muun muassa alkoholin verotuksen kiristämistä, on osa kokonaisuutta, jossa alkoholipolitiikkaa viedään siihen suuntaan, että alkoholin aiheuttamat haitat Suomessa toivottavasti tulevaisuudessa vähenevät. Ainakin alkoholin käyttö Suomessa on viime vuosina määrätietoisesti vähentynyt, ja uskon siihen, että myös tämän uudistuksen jälkeen tuo sama suuntaus jatkuu.

Aiempina vuosina keskeisiä syitä siihen, että alkoholihaittoja on ilmennyt, on ollut tietysti se, että alkoholin saatavuus on ollut toisaalta ehkä rajoitetumpaa. Sitten myös hinta suhteessa siihen, miten matkustajatuonnissa on voitu tuoda suuriakin määriä kerralla edullista alkoholia, on johtanut siihen, että alkoholia on ollut varastoituna esimerkiksi ihmisten koteihin, joissa sitten kynnys ottaa yksi liikaa tai sitten jo muutamakin liikaa on ollut käytännössä olematon. Siinä mielessä tämänkaltainen uudistus, jossa toisaalta alkoholin saatavuus paranee mutta sitten ylipäättään alkoholijuomien verotusta pyritään kiristämään, kun sitten vastaavasti voidaan nähdä, että ei ole yhtä suurta painetta matkustajatuontiin kuin aiempina vuosina, johtaisi toivottavasti senkaltaiseen kulutuskäyttäytymiseen, jossa alkoholia hankitaan kohtuullisesti silloin, kun sitä aiotaan kohtuullisesti kuluttaa, ja ei muodostuisi tilanteita, joissa sitä on sitten suuria määriä vaikkapa yksityisasuntoihin varastoituna. Tämä toivottavasti jatkaa alkoholinkäytön osalta sitä trendiä, joka viime vuosina on nähty, että alkoholin kokonaiskäyttö vähenee.

Arvoisa puhemies! En yhtään väheksy sitä, että alkoholin käytöstä aiheutuu suomalaiselle yhteiskunnalle edelleen merkittäviä ongelmia. Paitsi että ne ovat inhimillisiä tragedioita ne aiheuttavat myös suuria kustannuksia yhteiskunnalle, ja sen vuoksi suuri valiokunta tosiaan esittää tätä ponnen lisäämistä tähän, niin että tämänkin uudistuksen vaikutuksia — samoin kuin tietenkin ylipäättään alkoholipolitiikan onnistumista — seurataan tarkoin ja sitten hallitus ja tämä eduskunta ja tulevat eduskunnat toivottavasti reagoivat tarvittavilla toimenpiteillä, jotta suomalaisten alkoholinkäyttö pysyy sellaisissa uomissa, että haitat vähenevät tulevaisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.22 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää siitä, että edustaja Autto tuli tänne saliin keskustelemaan tästä asiasta, ja haluaisin vielä kysyä teiltä, kun olette suuren valiokunnan puheenjohtaja — me sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsittelemme tämän hyvin huolella ja pitkään ja kuulumme hyvin paljon asiantuntijoita, ja yksikään asiantuntija ei kannattanut tätä esitystä sellaisenaan, ja kuulumme myös kattavasti EU-oi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2024 vp

keuden asiantuntijoita, joista kaikki näkivät tässä EU-oikeudellisen ongelman — että millä tavalla te valiokunnassa sitten ratkaisitte tämän EU-oikeusongelman, kun olette kuitenkin EU-valiokunnan puheenjohtaja, kun meidän mietinnössä, talousvaliokunnan lausunnossa ja perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettiin tämä EU-oikeudellinen ongelma? Nyt olin vähän yllättynyt, että teidän valiokuntanne ei kuullut yhtään asiantuntijaa tästä EU-oikeudellisesta näkökulmasta tai mistään muustakaan, vaan hyväksyitte sen sellaisenaan, ja me teimme kuitenkin pitkän työn ja päädyimme hylkäämään tämän esityksen juurikin näistä monista perusteista, joita täällä on käyty. Miksi päädyitte siihen ratkaisuun, että ette kuulleet yhtään asiantuntijaa, vaan hyväksyitte esityksen sellaisenaan? Miten arvioitte tätä EU-oikeudellista puolta tässä esittämässänne esityksessä, jota asiantuntijat ovat erityisesti vaikka tämän SEUT 36 artiklan mukaan käsitelleet tässä? Mikä teidän arvionne on nyt? Tiedämme, että Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus on viemässä tämän EU-oikeuden arvioitavaksi, niin miten sitten, jos sieltä tulee tuomio ja nämä korvausvelvollisuudet? Käsittelittekö sitäkin yhtään suuressa valiokunnassa, joka kuitenkin vastaa tästä EU-oikeudesta?

Sitten kysyisin vielä Autolta, kun puhuitte tästä verotuksellisesta kysymyksestä: Valiokunnassa meitä puhututtivat myös nämä verotukselliset syyt, ja esimerkiksi Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus on kysynyt sitä useasti, että jos meillä on käymisteitse valmistettu ulkomaalainen, esimerkiksi tämä siideri, joka on kahdeksanprosenttinen, niin se on verotuksellisesti hyvin paljon edullisempi kuin vaikka suomalainen 5,5-prosenttinen lonkero. Eli meillä tulee korkeamman alkoholiprosenttirajan ylittäviä juomia käymisteitse valmistettuna kauppoihin edullisemmin kuin niitä, joissa on esimerkiksi pienempi prosenttiraja ja joita ei ole valmistettu käymisteitse. Eli tässä käymisteitse valmistamisen logiikassa on myös nämä verotukselliset syyt, jotka tekevät tästä korkeammasta alkoholipitoisuudesta ja valmistustavasta riippuen edullisemman kuin sitten tästä alkoholipohjaisesta juomasta. Ja tosiaan meillä asiantuntijakuulemisessa todettiin se, että eri valmistustavoilla voidaan tehdä lähes identtinen tuote, jota ei pysty erottamaan. Miten käsitelitte tätä tai otitteko kantaa? Olisi mielenkiintoista kuulla tästä suuren valiokunnan päätöksestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ja suuren valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Autto, olkaa hyvä.

16.25 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos asiallisista kysymyksistä. Suuressa valiokunnassahan asiaa käsiteltiin vakiintuneen käytännön mukaisesti eli tukeutumalla sosiaali- ja terveysvaliokunnan sekä toisaalta lausunnonantajavalioikuntien huolelliseen työhön, huolellisiin asiantuntijakuulemisiin ja niitten kautta muodostuneeseen mietintöön ja vastalauseeseen sekä sitten myös eduskunnan tekemään päätökseen ja eduskunnan jo käsitellyn yhteydessä tekemään päätökseen valiokuntaan, eli tässä tapauksessa suureen valiokuntaan, lähettamisestä. Ja tosiaan, vaikka ei ole kauhean yleistä, että suuri valiokunta osallistuu tällä tavoin kansalliseen lainsäädäntöprosessiin, kuitenkin jo nykyisen perustuslain ja siitä juontuvan eduskunnan työjärjestyksen ja suuren valiokunnan työjärjestyksen voimassa ollessa on muodostunut tällainen vakiintunut tapa, että suuri valiokunta ei lähtökohtaisesti laajenna asian käsittelyä asiantuntijakuulemisiin tai muutenkaan laajemmin perustele mietintöä vaan tosiaan sitten lähinnä tukeutuu siihen varsinaiseen mietintövaliokuntaan ja siellä tehtyyn työhön. No, tämän ikään kuin prosessin jälkeen saatiin aikaan tämä mietintö, jonka edellä kuvasinkin, siis hyvin lyhyesti, että suuri valiokunta yh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2024 vp

tyy eduskunnan päätökseen, joka oli taas vastaavasti mietintövaliokunnassa tehdyn vastalauseen mukainen ja hallituksen esityksen mukainen.

Tosiaan näihin muutamiin asiakysymyksiin liittyen en esimerkiksi itse ole ollut mukana hallitusohjelmaneuvoittelussa niissä pöydissä, joissa tätä asiaa on käsitelty, mutta uskoisin niin, että keskeinen filosofia liittyen tähän alkoholiin liittyvään verotuksen uudistukseen on ollut se, että on haluttu esimerkiksi tällaista pienpanimotoimintaa edistää ja olla luomassa ikään kuin sen kaltaiselle vähän kuin käsityöläisyydelle, pienyrityksyydelle edellytyksiä siinä, missä taas usein näiden juomasekoitusten valmistus on sitten hyvin paljon automatisoidumpi teollinen prosessi. Mutta kun en ole ollut niissä pöydissä, niin en nyt uskalla tässä valaehdoisen varmasti eduskunnan edessä sanoa, että tämä olisi se. Mutta näin ajattelin, että on varmaan tätä verotuksellista ratkaisua haettu.

Kaiken kaikkiaan verotuksella pyritään ohjaamaan ja edesauttamaan sitä suuntaa, joka on viime vuosina ollut nähtävissä, että alkoholin kulutus kaiken kaikkiaan Suomessa kokonaismäärällisesti laskee. Toivottavasti se myös sitten suuntautuu enemmän juuri vaikkapa näihin kuvattuihin kotimaisten pienpanimoiden tuotteisiin, ja niin edelleen saataisiin mahdollisimman suuri tällainen kotimaista teollisuutta, kotimaista elintarviketuotantoa lisäävä vaikutus sitten tälle täällä alkoholiin käytetylle eurolle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.28 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Ehkä sen verran pitää vielä sanoa, että ymmärrän sen tahtotilan, että halutaan parantaa suomalaisten panimotuotteiden asemaa, mutta tässä esityksessähän lopputulos on täysin päinvastainen, mitä yritimme täällä myös kuvata ja mihin myös esimerkiksi Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus on ottanut kantaa. Kun olemme selvittäneet, mitä tuotteita nyt sitten päivittäistavarakauppoihin tulee, niin 90 prosenttia on ulkomaalaisia halpatuotteita, ja niistä on erittäin laajat listat jo toimitettu, kun kysimme, minkätyyppisiä juomia, ja tähän tulee vaan tuomaan tällaisen ulkomaalaisen edullisemman juomakategorian meidän päivittäistavarakauppoihin. Erityisesti meidän panimoteollisuus on ollut myös tyytyväinen Alkoon myyjänä, ja he ovat nähneet sen arvon, eli sinällään tällä esityksellä, kuten hallituksen perusteluissakin todetaan, nimenomaan parannetaan ulkomaalaisten, edullisten tuotteiden asemaa, ja 90 prosenttia näistä uusista tuotteista ja hyllyistä on näitä ulkomaalaisia tuotteita. Tämä taas tulee painamaan hintoja alas ja aiheuttamaan suomalaisille, jotka ovat olleet nyt kalliimpia panimotuotteita, ehkä myös haasteita, koska nämä ulkomaalaiset, hyvin edulliset tuotteet, joita tulee 90 prosenttia, painavat myös katteita ja myös kauppa varmasti, kun pystyy ostamaan isoja määriä, pystyy painamaan näitten suomalaisten pienpanimoiden tuotteiden hintaa alaspäin. Tuottajat ovat pystyneet Alkon kanssa tasapuolisemmin ja reilummin neuvottelemaan ja saamaan sitä heille kuuluvaa hintaa ja tuottoa, ja tämä tuli myös meillä kuulemisissa hyvin vahvasti esille. Sinällään nämä perusteet ovat hyvin ontuvat.

Tulemme seuraamaan mielenkiinnolla mutta myös huolestuneena EU-oikeuden arviota tästä esityksestä ja tulemme tämän päätöksen jälkeen arvioimaan sitten myös suuren valiokunnan päätöstä ja työskentelyä tämän EU-oikeuden materiaalin valossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2024 vp

16.31 **Heikki Autto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tässä oli vielä kysymys tästä EU-oikeudellisesta ulottuvuudesta. Aivan lyhyesti siihen totean sen, että suuressa valiokunnassa, kun asiasta keskusteltiin, tosiaan enemmistön kanta nojasi siihen, että eduskunta oli juuri laajalla enemmistöllä äänestänyt, että ei lähetetä tätä kyseistä lakiesitystä suureen valiokuntaan tämän EU-oikeudellisen ulottuvuuden arviointia varten. Ja kyllähän se tosiaan niin on, että lakiesitystä, hallituksen esitystä, laadittaessa tietysti on pitänyt ottaa EU-oikeudelliset näkökulmat huomioon, ja ymmärrän niin, että komission kanssa on ollut vuorovaikutusta siitä, millä tavoin tämä EU-oikeudellinen näkökulma tulee täytetyksi. Suomessa tosiaan tämä valmistustaparajoite on kansanterveydellisistä syistä ollut voimassa pitemmän aikaa 2000-luvulla kuin että sitä ei ole ollut voimassa. Ja myös tämä on varmasti ollut keskeinen selkänoja sille, että eduskunnan enemmistö tai suuri valiokuntakaan ei ole tässä nähnyt erityistä ongelmaa. On toki totta, eihän sitä pidä kiistää, etteikö asiantuntijalausunnoissa ole tuotu esiin, että tähän voi tällaista EU-oikeudellista ongelmaa liittyä. Ja silloinhan se on EU-tuomioistuin, joka sen kysymyksen sitten viime kädessä ratkaisee. Ehkä tässä emme sitä nyt pysty ratkaisemaan.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.